

Пігуль Н. Г.

к.е.н., доцент,

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

В сучасних економічних умовах ключовим завданням, що має передбачати економічна політика України, є утримання стійкої динаміки та покращення якості економічного зростання як невід'ємної умови підвищення соціальної спрямованості розвитку держави. Сучасний соціально-економічний розвиток України має бути спрямований на забезпечення переходу до стабільності, сталого та динамічного економічного зростання. В умовах глибоких ринкових трансформацій національної економіки все більшої актуальності набувають питання економічного розвитку регіонів.

Основною складовою регіонального розвитку є розвиток галузей соціальної інфраструктури. Слід зазначити, що соціальну інфраструктуру поділяють на соціально-побутову та соціально-культурну. Якщо соціально-побутова спрямована на створення умов для відтворення людини як біологічної істоти (через побутове середовище), задоволення її потреб через належні умови життя, то соціально-культурна сприяє відтворенню духовних, інтелектуальних (через культурно-освітнє середовище) та значною мірою фізичних властивостей індивіда, формуванню його як економічно активної особистості, що відповідає певним вимогам суспільства до якості робочої сили.

У складі соціально-побутової інфраструктури розрізняють такі компоненти: житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування населення, торгівля і громадське харчування, пасажирський транспорт та зв'язок з обслуговування населення тощо. До соціально-культурної інфраструктури належить охорона здоров'я, рекреаційне господарство, фізична

культура та спорт, соціальне забезпечення, освіта, культура та мистецтво та ін.

Галузі соціальної інфраструктури мають специфічні особливості: по-перше вони характеризуються значною трудомісткістю порівняно з виробництвом матеріально-речовинних благ, оскільки праця є основою послуг; по-друге, частка матеріальних витрат у складі кінцевого виробництва послуг є значно нижчою, ніж за умови виробництва матеріальних благ (у середньому майже у три рази); по-третє, у складі активів суб'єктів господарювання соціальної сфери значний процент складають грошові кошти; по-четверте, організаційні заходи у галузях соціальної інфраструктури, що спрямовані на вдосконалення системи управління даними галузями та галузевими підприємствами, мають відносно великий вплив, ніж у матеріальному виробництві.

На розміщення і розвиток соціальної інфраструктури впливає велика сукупність факторів, які залежно від походження та соціально-економічного змісту утворюють наступні групи: економічні, політичні, правові, культурні, природно-кліматичні, демографічні, соціальні, містобудівні, національно-етнічні, соціально-психологічні [1, с. 49]. Враховуючи взаємопов'язаність та взаємообумовленість всіх груп факторів визначальну роль у подальшому розвитку соціальної інфраструктури на сучасному етапі її формування відіграють ті з них, що висвітлюють ступінь сформованості систем розселення й рівень розвитку матеріального виробництва.

Можливості соціальної інфраструктури у створенні загальних умов розвитку виробництва та життєдіяльності населення залежить від потужності її економічного потенціалу, головним складовим елементом якого є основні фонди: будівлі та споруди; комунікації (дороги, лінії зв'язку тощо); технічне оснащення будівель, споруд та комунікацій.

Необхідно зазначити, що соціальна інфраструктура є складовою господарського комплексу кожного регіону, а отже є і складовою його функціональної та територіальної структур. Функціональна структура відображає склад та співвідношення груп об'єктів, що виконують певні функції

в господарському комплексі, а територіальна структура стосується різних форм просторового зосередження об'єктів та їхніх територіальних об'єднань [2, с. 295]. Так, соціальна інфраструктура може мати як «лінійну» так і «точкову» організацію. Застосування такого поділу соціальної інфраструктури можливо на різних рівнях соціальної організації суспільства: на рівні виробничого суб'єкта господарювання в більшому ступені спостерігається точкова інфраструктура, а на рівні економічного регіону – в рівному співвідношенні спостерігається як точкова так і лінійна інфраструктура. Такий поділ інфраструктури виокремлює в значній мірі форму її організації, а ніж змістовну частину.

Як територіальна підсистема господарського комплексу адміністративно-територіальної одиниці соціальна інфраструктура тісно пов'язана з системою розселення – регіональною, обласною, локальною. Система розселення населення має вплив на територіальну форму функціонування соціальної інфраструктури. На окремих територіальних рівнях можна визначити мережу систем розселення у формі агломерації та поза агломераційних районів, що дає можливість більш ефективно розвивати соціальну інфраструктуру з урахуванням територіальної концентрації населення, як споживачів різних послуг.

До територіальних особливостей соціальної інфраструктури відноситься її активна роль в територіальному розвитку або територіальній організації регіонів та їх компонентів (господарства, розселення, і т.д.) [3, с. 168]. Отже, соціальна інфраструктура має конкретну територіальну прив'язку і функціонує в рамках кожного суспільно-територіального комплексу та зосереджена безпосередньо на території конкретних регіонів, областей, адміністративних районів, міст та сіл і відповідно має певний територіальний таксономічний ранг [4]. Раціональне розміщення соціальної інфраструктури сприяє покращанню соціально-економічного розвитку держави.

З метою більш чіткого розуміння особливостей функціонування соціальної інфраструктури необхідно визначити основні її складові: суб'єкт – особа, група осіб, яким належить активна роль у конкретному процесі; об'єкт –

окрема одиниця господарського призначення; послуга – продукт діяльності суб'єктів господарювання, що виражається в корисному ефекті – задоволення потреби суб'єкта [5, с. 204] . Отже, соціальна інфраструктура характеризує прямі та зворотні зв'язки матеріально-речового середовища і суб'єктів, яким надаються соціально значимі послуги з метою задоволення їх потреб.

Таким чином, соціальну інфраструктуру необхідно розглядати як єдину цілісну систему, діяльність якої направлена на забезпечення всебічного розвитку людини, а також на подальший соціально-економічний розвиток як окремого регіону так і держави в цілому.

Література

1. Кінаш І.П. Фактори впливу на формування соціальної інфраструктури сталого розвитку України / І. П. Кінаш // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2012. – № 3. – С. 48–51.
2. Єпіфанов, А. О. Управління регіоном : навчальний посібник / А. О. Єпіфанов, М. В. Мінченко, Б. А. Дадашев ; ред. А. О. Єпіфанов. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 361 с.
3. Салівончик О.М. Механізм удосконалення територіальної організації соціальної інфраструктури / О. М. Салівончик // Економічні науки. - Серія «Регіональна економіка». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 8(31). Частина 2. – Луцьк, 2011. – С. 167-172.
4. Ковальська Л.Л., Салівончик О.М. Чинники формування соціальної інфраструктури регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2011_3/15.pdf
5. Кінаш І.П. Суть та зміст поняття «соціальна інфраструктура» / І. П. Кінаш // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – №2, Т.1. – С.202-204.